

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Dret Privat

PROGRAMA
28047 - DRET MERCANTIL I

Curs 2004-2005

PROGRAMA DE DRET MERCANTIL I

PRIMERA PART

(INTRODUCCIÓ AL DRET MERCANTIL, ESTATUT JURÍDIC DE L'EMPRESARI, PROPIETAT INDUSTRIAL I DRET DE LA COMPETÈNCIA)

LLIÇÓ 1: CONCEPTE, EVOLUCIÓ HISTÒRICA I CARÀCTERS DEL DRET MERCANTIL

I. INTRODUCCIÓ:

1. La importància del concepte de Dret mercantil.

II. LA CONSIDERACIÓ DEL DRET MERCANTIL COM A FENOMEN HISTÒRIC.

2. Origen i evolució. El "*Ius Mercatorum*" i l'Edat Moderna.

3. La Codificació.

III. CONCEPTE DE DRET MERCANTIL

4. Criteris de delimitació tradicionals.

5. El Dret mercantil com a Dret de l'empresari i de la seva activitat mercantil en el mercat.

6. El Dret mercantil en l'ordenament espanyol. Caràcter especial i enunciació de les matèries que comprèn.

IV. CARÀCTERS I TENDÈNCIES EN L'EVOLUCIÓ DEL DRET MERCANTIL ACTUAL

7. Dret mercantil i Constitució econòmica.

8. La protecció dels consumidors i el Dret mercantil. El Dret del mercat.

9. La projecció internacional del Dret mercantil. La moderna "*lex mercatoria*".

LLIÇÓ 2: FONTS DEL DRET MERCANTIL

I. INTRODUCCIÓ:

1. Delimitació de l'expressió «fonts del Dret mercantil». La prelación de fonts dins del Codi de Comerç.

II. LA LLEI MERCANTIL:

2. El concepte de "legislació mercantil". Jurisprudència constitucional. Competència legislativa en matèria de legislació mercantil. Competències de les CCAA en el desenvolupament i execució de la legislació mercantil.

3. El Codi de Comerç de 1885. Les lleis mercantils especials.

III. ELS USOS DEL COMERÇ

4. Concepte. Classes d'usos. Eficàcia i prova dels usos mercantils. Les condicions

generals de la contractació.

IV. L'ORDENAMENT JURÍDIC DE LA UNIÓ EUROPEA I EL DRET MERCANTIL

5. Incidència de les normes comunitàries sobre el Dret mercantil espanyol. El problema de l'aplicació directa a Espanya de les normes comunitàries.

LLIÇÓ 3. L'EMPRESARI I EL SEU ESTATUT JURÍDIC

I. LES NOCIONS D'EMPRESA, EMPRESARI I ESTABLIMENT MERCANTIL

1. Delimitació conceptual.

II. ESTATUT JURÍDIC DE L'EMPRESARI

2. Concepte d'empresari i notes característiques.

3. Classes d'empresaris.

4. Capacitat. Prohibicions i incompatibilitats. Pèrdua de la condició d'empresari.

5. Referència a les obligacions i drets derivats del status dels empresaris.

6. L'exercici de l'activitat mercantil per persona casada.

7. Domicili de l'empresari. L'empresari estranger.

LLIÇÓ 4: RESPONSABILITAT DE L'EMPRESARI. ACTIVITAT EMPRESARIAL I PROTECCIÓ DELS CONSUMIDORS

I. RESPONSABILITAT DE L'EMPRESARI

1. El principi de la responsabilitat patrimonial universal.

2. La responsabilitat contractual i la responsabilitat extracontractual. Règims especials.

3. La responsabilitat de l'empresari pels actes dels seus auxiliars.

II. PROTECCIÓ AL CONSUMIDOR I ARBITRATGE DE CONSUM.

4. Noció de consumidor. L'activitat empresarial i el principi constitucional de protecció del consumidor.

5. Algunes de les principals manifestacions legals de protecció al consumidor que afecten a l'activitat empresarial. La Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris (Llei 26/1984, de 19 de juliol); la Llei sobre contractes celebrats fora dels establiments mercantils (Llei 26/1991, de 21 de novembre). La Llei sobre responsabilitat civil pels danys causats per productes defectuosos (Llei 22/1994, de 6 de juliol). Altres normatives que tutel·len els drets dels consumidors davant els empresaris.

6. L'arbitratge de consum.

LLIÇÓ 5: LA REPRESENTACIÓ EN L'ÀMBIT MERCANTIL I COL·LABORADORS DE L'EMPRESARI.

I. CONSIDERACIONS GENERALS.

1. Representació voluntària, representació legal i representació orgànica.

2. Concepte i classes de col·laboradors de l'empresari: col·laboradors autònoms i

col·laboradors independents. Naturalesa jurídica de la relació entre l'empresari i els seus auxiliars.

II. COL·LABORADORS SUBORDINATS.

3. L'apoderat general o factor. Noció legal. Caràcter i contingut del seu apoderament. L'actuació del factor en nom propi. Permanència i revocació del poder.

4. Apoderats singulars.

5. Els viatgers i representants de comerç.

III. COL·LABORADORS INDEPENDENTS

6. Els agents comercials.

LLIÇÓ 6: L'EMPRESA I L'ESTABLIMENT MERCANTIL

I. L'EMPRESA

1. L'empresa en sentit econòmic i jurídic. La idea d'empresa en la legislació i la jurisprudència.

II. L'ESTABLIMENT MERCANTIL

2. Concepte, naturalesa i elements integrants.

3. Establiment principal i sucursals.

4. L'establiment mercantil com objecte de tràfic jurídic: Compravenda, transmissió *mortis causa*, arrendament, usdefruit i hipoteca de l'establiment mercantil.

LLIÇÓ 7: LA COMPTABILITAT DELS EMPRESARIS.

I. INTRODUCCIÓ:

1. L'obligació de l'empresari de dur una comptabilitat. Funció i interès de la comptabilitat.

II. LA COMPTABILITAT EN EL SENTIT FORMAL:

2. La comptabilitat en el sentit formal en el nostre Dret. Llibres obligatoris. Requisit legals. Conservació dels llibres i correspondència. Comunicació i exhibició dels llibres. La seva eficàcia probatòria.

III. LA COMPTABILITAT EN EL SENTIT MATERIAL:

3. Els comptes anuals. Els documents integrants dels comptes anuals. La formació i la valoració de les partides dels comptes. La responsabilitat per la formació dels comptes. La verificació i l'auditoria de comptes.

LLIÇÓ 8: EL REGISTRE MERCANTIL.

I. EL REGISTRE MERCANTIL EN EL DRET ESPANYOL.

1. Concepte i funcions del Registre Mercantil. Organització del Registre Mercantil.

II. RÈGIM JURÍDIC.

2. Subjectes i actes inscribibles.

3. Principis bàsics de la publicitat registral. Publicitat formal. Publicitat material.

Principis de legalitat, legitimació i tracte successiu.

4. Procediment i efectes de la inscripció. La publicació en el «Boletín Oficial del Registro Mercantil».

LLIÇÓ 9: DRET DE LA PROPIETAT INDUSTRIAL. PROTECCIÓ DELS SIGNES DISTINTIUS.

I. INTRODUCCIÓ:

1. Concepte i sentit del Dret de la Propietat Industrial.

II. PROTECCIÓ DELS SIGNES DISTINTIUS

2. Els signes distintius. Concepte i caràcters. Sistema de protecció jurídica dels signes distintius.

III. LA MARCA:

3. Concepte i classes segons la Llei de Marques. Composició i contingut. Prohibicions absolutes i prohibicions relatives. Procediment de concessió de marques.

4. El dret sobre la marca. El seu naixement. La protecció de la marca notòria. Contingut i durada dels drets de marca. Limitacions del dret de marca: examen d'exhauriment del dret de marca i del seu ús atípic. La tutela del dret de marca. El dret sobre marca com a objecte de negocis jurídics. Cessió i llicència de marca. Extinció del dret sobre la marca: examen de la nul·litat, la caducitat i la renúncia.

5. La protecció internacional de les marques. La marca comunitària.

IV. EL NOM COMERCIAL.

6. Concepte i funció. Règim jurídic.

V. EL RÈTOL DE L'ESTABLIMENT.

7. Concepte i funció. Règim jurídic.

VI. REFERÈNCIA AMB ALTRES SUPÒSITS

8. La protecció de les denominacions geogràfiques i de les denominacions genèriques i específiques de qualitat dels productes.

LLIÇÓ 10: DRET DE LA PROPIETAT INDUSTRIAL (segueix): PROTECCIÓ DE LES CREACIONS INDUSTRIALS.

I. LA PROTECCIÓ DE LES CREACIONS INDUSTRIALS. INTRODUCCIÓ.

1. La protecció de les creacions industrials: consideració general. Règim de protecció.

II. LES PATENTS D'INVENCIÓ:

2. Concepte de patent. Classes.

3. Requisits de patentabilitat. Exclusions de patentabilitat. Procediment de concessió.

4. Titularitat del dret de la patent. Les invencions laborals.

5. Contingut del dret de patent. La tutela del dret de patent.

6. L'obligació d'explotació de la patent. Llicències obligatòries.

7. La patent com objecte de negocis jurídics. Transmissió i llicències de patent

Addicions a la patent. Nul·litat i caducitat de la patent.

8. Protecció jurídica de les invencions biotecnològiques.

III. ELS MODELS D'UTILITAT

9. Concepte i règim jurídic.

IV. PROTECCIÓ DEL DISENY INDUSTRIAL

10. Concepte i règim jurídic de tutela.

V. REFERÈNCIA AL SECRET INDUSTRIAL («KNOW HOW»):

11. Concepte. Examen de la seva protecció jurídica.

LLIÇÓ 11: DRET DE LA COMPETÈNCIA. LA DEFENSA DE LA COMPETÈNCIA.

I. INTRODUCCIÓ.

1. Mercat i competència. El Dret de la competència. Concepte general i ordenació sistemàtica.

2. Defensa de la competència: el Dret «antitrust». Evolució històrica i fonament econòmics. Normativa reguladora.

II. DRET DE LA UNIÓ EUROPEA:

3. Les normes comunitàries sobre dret de la competència aplicables als Estats i als empresaris.

III. DRET ESPANYOL:

4. La Llei 16/89 de Defensa de la competència. Característiques i àmbit d'aplicació.

5. Les pràctiques prohibides: a) Pràctiques colusories; b) Abús de posició dominant; c) Falsejament de la lliure competència per actes deslleials.

6. El sistema d'autoritacions.

7. El control de les concentracions econòmiques.

8. El règim dels ajuts públics.

9. Els òrgans de defensa de la competència. El Tribunal de Defensa de la Competència. El Servei de Defensa de la Competència. El Registre de Defensa de la Competència.

10. Procediments, sancions i recursos.

11. Competències de les CCAA en matèria de dret de la competència

LLIÇÓ 12: DRET DE LA COMPETÈNCIA (segueix): LA COMPETÈNCIA DESLLEIAL. LA PUBLICITAT.

I. INTRODUCCIÓ.

1. La lleialtat a la concurrència en el mercat. Concepte i fonament de la disciplina sobre competència deslleial.

II. RÈGIM JURÍDIC APLICABLE A LA COMPETÈNCIA DESLLEIAL

2. La Llei de Competència deslleial: finalitat i àmbit.

3. Classificació i anàlisi dels actes de competència deslleial:

a) Actes de deslleialtat davant els competidors: denigració, imitació, explotació de la reputació aliena, violació de secrets, inducció a la ruptura contractual;

b) Actes de deslleialtat davant els consumidors: confusió, engany, entrega d'obsequis i regals, actes de comparació, discriminació;

c) Actes de deslleialtat davant el mercat: violació de normes, explotació de la situació de dependència econòmica, venda amb pèrdua.

4. Accions derivades de la competència deslleial.

5 Referència a la Llei 7/1996 d'Ordenació del Comerç Minorista.

III. LA PUBLICITAT:

6 La publicitat com instrument de competència empresarial. Activitat publicitària i publicitat comercial a la Llei General de Publicitat. Subjectes de l'activitat publicitària. Supòsits de publicitat il·lícita. Règim d'accions.

SEGONA PART

(DRET DE SOCIETATS)

LLIÇÓ 13: L'EMPRESARI SOCIAL. ASPECTES GENERALS

1. Determinació del concepte de societat.
2. La societat mercantil. Distinció entre societats civils i mercantils. Societats civils en forma mercantil.- Classes de societats mercantils.
3. La societat en el seu aspecte jurídic-negocial. Naturalesa jurídica i caràcters del contracte de societat. Elements del contracte de societat. Capacitat i consentiment dels contractants.
4. La personalitat jurídica de les societats mercantils. L'abús de la personalitat jurídica i la doctrina de l'aixecament del vel.
5. Constitució de la societat mercantil.- L'objecte, la denominació i el domicili social.
6. L'organització de la societat. Consideracions generals.- Transformació i fusió.- Dissolució, liquidació
7. Nacionalitat de les societats mercantils. Règim jurídic de les societats estrangeres. Participacions estrangeres en societats espanyoles.- Les societats multinacionals.

LLIÇÓ 14: LA SOCIETAT COL·LECTIVA.

1. Antecedents històrics.- Concepte i caràcters.- Requisits de constitució.
2. Vida social interna. Obligacions i drets dels socis. Modificació de l'escriptura social. Administració de la societat.
4. Vida social externa. La raó social. Representació de la societat. Responsabilitat en front als creditors socials.
5. Transformació i fusió de la societat.- Exclusió i separació d'un soci.- Dissolució i liquidació de la societat.

LLIÇÓ 15 LA SOCIETAT COMANDITÀRIA .

1. Antecedents històrics.- Concepte i caràcters. Requisits de constitució.
2. Vida social interna. Posició dels socis col·lectius. Obligacions i drets dels socis comanditaris. Modificació de l'escriptura social. Administració de la societat.- Vida social externa. La raó social. Representació de la societat. Responsabilitat front els creditors socials.
3. Transformació i fusió de la societat. Exclusió i separació d'un soci. Dissolució i liquidació de la societat.

4. La societat comanditària per accions. Estructura en relació amb la societat comanditària simple i la societat anònima. Règim jurídic.

LLIÇÓ 16: LA SOCIETAT ANÒNIMA.

1. Desenvolupament històric de la societat anònima.- Significació econòmica actual. La societat anònima en el nostre Dret. Polivalència funcional.
2. Concepte i caràcters de la societat anònima. Elements fonamentals del concepte. El capital social. L'acció. La responsabilitat limitada.
3. Caràcter mercantil.- Denominació, nacionalitat i domicili de la societat.

LLIÇÓ 17: LA FUNDACIÓ DE LA SOCIETAT ANÒNIMA.

1. La fundació de la societat. Classes de fundació.- Requisits comuns de constitució. Escritura pública i estatuts. Subscripció i desemborsament mínim. Inscripció en el Registre Mercantil i adquisició de la personalitat .- Societat en formació i societat irregular.
2. Fundació simultània. Els fundadors: avantatges i règim de responsabilitat.- Fundació successiva: Els promotors. Fases de la fundació successiva.
3. Nul·litat de la fundació.- Causes de la nul·litat.- Efectes de la declaració de nul·litat.
4. Règim jurídic de les aportacions socials.

LLIÇÓ 18: LES ACCIONS.

1. Introducció.- L'acció com part alíquota del capital.
2. L'acció com a títol. Resguards provisionals i altres títols. Accions nominatives i accions al portador.- Les accions representades mitjançant anotacions a compte.
3. L'acció com expressió de qualitat del soci.- Drets integrants de la posició de soci.- Accions ordinàries i privilegiades.- Dret al dividend.- Dret a la quota de liquidació.- Dret de subscripció preferent.- Dret de vot. Les accions sense vot.- Les accions rescatables.- Obligacions dels accionistes. L'aportació. Els dividends passius.
4. L'acció com objecte de negocis jurídics. Transmissibilitat de les accions. Clàusules limitatives.- Adquisició per la societat de les seves pròpies accions. Règim de les participacions recíproques.- Usdefruit i penyora d'accions.- Embargament d'accions.- Copropietat de l'acció.

LLIÇÓ 19: ÒRGANS DE LA SOCIETAT ANÒNIMA : JUNTA GENERAL.

1. Òrgans de la societat. Introducció.- La Junta general d'accionistes. Competència i classes de Juntes.
2. Convocatòria de la Junta. Òrgan competent. Forma de la convocatòria.- La Junta

universal.

3. Constitució de la Junta.- Assistència a la Junta.- La deliberació a la Junta i el dret d'informació.- L'emissió de vot. Problemes que suscita.- Els acords socials. L'acta de la Junta. Impugnació dels acords socials.

LLIÇÓ 20: ÒRGANS DE LA SOCIETAT ANÒNIMA : ELS ADMINISTRADORS.

1. L'òrgan d'administració i representació. Condició jurídica dels administradors.- El nomenament dels administradors.- Capacitat i prohibicions.- Acabament al càrrec.- Retribució dels administradors.

2. Deures dels administradors.

3. Règim jurídic de la responsabilitat dels administradors.- Responsabilitat dels administradors de fet.- Referència a la responsabilitat penal dels administradors.

4. El Consell d'Administració. Organització i funcionament. Facultats del Consell. Delegació de facultats.-Impugnació d'acords del Consell.

LLIÇÓ 21: LA MODIFICACIÓ DELS ESTATUTS SOCIALS.

1. Modificació dels estatuts. Concepte. Requisits formals. Normes protectores dels accionistes.

2. Augment del capital social. Introducció. Acord i procediments d'augment de capital.- L'autorització o delegació per augmentar capital.

3. Requisits de la reducció del capital social.- Acord i procediments de reducció del capital.- Agrupació d'accions.

LLIÇÓ 22: ELS COMPTES ANUALS DE LA SOCIETAT.

1. Els comptes anuals de la Societat Anònima.- El balanç i la seva estructura legal.- El balanç abreujat.- El compte de pèrdues i beneficis.

2. Regles de valoració dels comptes anuals.- La memòria explicativa dels comptes. L'informe de gestió.

3. La verificació dels comptes. La funció dels auditors.- Societats no obligades legalment a revisió de comptes.- Aprovació dels comptes per la Junta general.

4. L'aplicació del resultat de l'exercici: La constitució de reserves i la distribució de beneficis.- Els anomenats dividends "a compte".- Dipòsit dels comptes anuals en el Registre Mercantil.- Publicitat dels comptes anuals.

LLIÇÓ 23: TRANSFORMACIÓ DE LA SOCIETAT ANÒNIMA.

1. La transformació de la societat. Concepte.- Problemes generals. La subsistència de la personalitat. La responsabilitat dels socis a la transformació. Posició jurídica del soci en

el nou tipus de societat.

2. L'acord de transformació. Dret de separació de l'accionista. Requisits formals de la transformació.

LLIÇÓ 24: FUSIÓ DE LA SOCIETAT ANÒNIMA.

1. La fusió de les societats. Concepte i classes. Notes característiques. Naturalesa jurídica de la fusió.- Límits de l'aplicació de la LSA.

2. L'acord de fusió.- Dret d'oposició dels creditors.- Règim formal de la fusió- El capital de la societat absorbent. - Posició jurídica del soci a la nova societat o a l'absorbent.

LLIÇÓ 25: ESCISSIÓ DE LES SOCIETATS ANÒNIMES.

1. Concepte. Pressupostos legals.- Peculiaritats de l'escissió pròpia i de l'escissió impròpia.

2. Fases del procés d'escissió.- Formalitats.- Tutela dels creditors.

LLIÇÓ 26: DISSOLUCIÓ I LIQUIDACIÓ DE LA SOCIETAT ANÒNIMA.

1. La dissolució. Concepte.- Causes de dissolució. - Formalitats i efectes de la dissolució.- Retorn de la societat a la seva vida activa.

2. La liquidació. Concepte.- La necessitat del període de liquidació. Supòsits excepcionals.- La societat durant la liquidació. Els liquidadors. Funcions. Responsabilitat. Publicitat periòdica de la liquidació.- Els interventors.

3. La divisió de l'haver social. Repartiment entre els accionistes. Insolvència de la societat. Extinció de la societat.

LLIÇÓ 27: EMISSIÓ D'OBLIGACIONS PER LES SOCIETATS MERCANTILS.

1. Maneres de finançament de les societats mercantils.- L'emissió d'obligacions. Introducció. Legislació aplicable. Rellevància del tipus de societat.- Les obligacions. Concepte i classes. Requisits.

2. Emissió per societats anònimes.- Òrgan competent. Límit màxim. Condicions necessàries. Naturalesa i fases de l'emissió. Garanties de l'emissió.

3. El sindicat d'obligacionistes. Organització i funcionament.- Dret dels obligacionistes. Rescat de les obligacions.

LLIÇÓ 28: LA SOCIETAT DE RESPONSABILITAT LIMITADA.

1. Generalitats. Origen, evolució i funció econòmica actual.-

2. La societat de responsabilitat limitada en el nostre Dret. Concepte i caràcters distintius.
3. Constitució de la societat. Requisits constitutius. Escriptura i estatuts. Societat en formació i societat irregular.
4. Nul·litat de la societat.-
5. Règim de les Aportacions socials.-
6. Prestacions accessòries.
7. La participació social. Analogies i diferències amb l'acció.- La participació com conjunt de drets.- Els deures del soci a la SRL. Especial referència al deure de fidelitat.
8. Transmissió de les participacions .- Copropietat, usdefruit i penyora de participacions.

LLIÇÓ 29: LA SOCIETAT DE RESPONSABILITAT LIMITADA (CONT.).

1. La Junta general de socis. Estructura i funcionament.-
2. Els administradors. Nomenament i revocació. Facultats i prohibicions. Responsabilitat.
3. Modificació de l'escriptura social.- Augment i reducció del capital.- Comptes anuals.
4. Transformació, fusió i escissió de la societat limitada.
5. Separació i exclusió de socis.
6. Dissolució, liquidació i extinció de la societat.

LLIÇÓ 30. LA SOCIETAT UNIPERSONAL I LA SOCIETAT NOVA EMPRESA.

1. La Societat unipersonal. Especialitats.- La societat pública unipersonal.
2. La Societat Nova Empresa. Règim jurídic.

LLIÇÓ 31: SOCIETATS MERCANTILS ESPECIALS

1. Consideracions generals.
2. Institucions d'inversió col·lectiva
3. Societats laborals.
4. Societat anònima esportiva.
5. Societats cotitzades.

LLIÇÓ 32: SOCIETATS DE BASE MUTUALISTA.

1. Aspectes generals.
2. La societat cooperativa
3. Mútua d'assegurances.
4. Les societats de garantia recíproca.

LLIÇÓ 33: CONCENTRACIÓ I COOPERACIÓ EMPRESARIAL. ELS GRUPS DE SOCIETATS.

1. La concentració empresarial. Generalitats. Formes d'unió.- El grup de societats. Noció i problemes fonamentals que planteja.- El grup i la seva regulació jurídica.
2. La cooperació empresarial en el Dret espanyol.- Supòsits típics.- Consideració general.- Les agrupacions d'interès econòmic. Les unions temporals d'empreses.
3. L'atipicitat en les operacions de cooperació i concentració. Els denominats acords de *joint venture*. El desenvolupament contractual i societari. Especial referència a la societat conjunta (*joint venture corporation*).

BIBLIOGRAFIA

- BROSETA PONT, M. Manual de Derecho Mercantil. Madrid, Editorial Tecnos, 1994. 10ª ed.
- GARRIGUES, J. Curso de Derecho Mercantil Vol. I. Madrid, 1975, 7ª edición, al cuidado de A. Bercovitz.
- JIMÉNEZ SÁNCHEZ, G.J. (Coord.). Derecho Mercantil Vol. I. Barcelona, Ed. Ariel, última edición.
- SÁNCHEZ CALERO, F. Instituciones de Derecho Mercantil, I. Madrid, Ed. McGraw-Hill, última edición
- URIA, R. – MENENDEZ, A. Curso de Derecho Mercantil, I. Madrid, Ed. Civitas, 1999
- URIA, R. Derecho Mercantil, Madrid, Ed. Pons, última edición.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- 1º. S'exigirà tot el programa.
- 2º. Es realitzarà una prova parcial al febrer (Part I,) que, en cas de ser superada, tindrà caràcter lliberatori per a l'examen de juny
- 3º. A la nota final de juny, es valoraran les pràctiques, treballs realitzats i l'assistència i participació a classe.